

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
proprietary Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt V. Idem Episcopo (a) Pollion.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

obstat aliud augmentum ipsius dubitandi rationis; nam in presenti alienatio rei donatae propter nuptias sustinetur non tantum ex eo, quia mulier alienationi consensit, sed quia pecunia ex ea proveniens versa fuit in utilitatem utriusque conjugis, & elapsum fuerat spatium 30. annorum; unde singula quae per se non proderant ad valorem alienationis, conjuncta ipsam validam reddiderunt. Nec obstat ultimum augmentum difficultatis, pro cuius solutione dicendum est, ex temporis lapsu in presenti casu non praesumi, aut induci praescriptionem,

seu usucapionem erga rem donatam propter nuptias, & alienatam; sed ex transcurso tam longi temporis praesumi consensum ratificatum: qui secundus consensus desideratur pro solemnitate hujus alienationis, in d. authent. sive à me, C. ad Vellejanum. Unde cum ex lapsu temporis praesumatur omnis solemnitas, Mascardus de probat. conclus. 426. probat Barbosa in presenti, num. 2. idem in presenti specie alienatio valida pronuntiatur, quia ex lapsu diuturni temporis creditur solemnitatem praescriptam in dicta authentica sive à me, praecessisse.

CAPVT V.

Idem Episcopo (a) Pollion.

Ad nostram noveris audientiam pervenisse, quod cum R. laicus ab M. mutuum accipere voluisset, creditor (b) Ternens. dicec. ne per (c) canonem contra usurarios editum posset in posterum conveniri, domos, & olivas ipsius recepit ab eodem titulo emptionis, cum revera contractus usurarius ageretur; quod patet ex eo, quod creditor, sicut publicum continer instrumentum, debitori promisit, quod quocumque à septennio usque ad novennium daret sexaginta uncias (d) tarenorum, qui vix dimidiam iusti pretii contingebant, domos ei restitueret, & olivas. Quia igitur fraus, & dolus cuiquam patrocinari non debent, f. t. per A. f. m. quat. si res ita se habet, instrumento venditionis confecto in fraudem canonis promulgati contra usurarios non obstante, praedictum M. ad restituendas domos, & olivas praedictas ei, ad quem debent haereditario jure devolvi, cum debitor viam sit universae carnis ingressus, per poenam in Lateranensi Concil. contra usurarios promulgatam, ap. rem. compellas.

NOTÆ.

(a) Pollion.] Ita legitur in tertia collectione, sub hoc titul. capite 1. sed male, cum in Geographia sacra non repetiatur mentio similis Ecclesiae Cathedralis: quate recte Cujacius in presenti legit; Pennensi, de qua Ecclesia nonnulla notavi in cap. 17. de electione.

(b) Ternensis diocesis.] Quae est in Sicilia, ut notavit Cujacius hic, cujus Episcopus Eutychnus subscripsit Concilio Romano 3. sub Symmacho.

(c) Canonem.] Concilii Lateranensis videlicet, relatum in cap. quia, de usuris.

(d) Tarenorum.] Genus est monetæ apud Siculos usitatae, ut exponit Albericus Rosat. in dictionario, verbo Tareneni: ejusdem meminit Leo Hostiens. chron. Cassin. libro 2. capite 74. Et mille tarenis ab Abbate donatus. Et libro 3. capite 57. Duo millia tarenos Africanos. Et lib. 4. cap. 99.

COMMENTARIUM.

Incet pactum de retrovendendo expressè à jure divino, canonico, & civili inventum non legamus, approbatum tamen videtur cap. 25. Levitic. ibi: Dominus hac dixit filius Israel: Et omnia regio possessionis vestrae sub redemptionis conditione vendetur. Et cap. illa vos, de pignorat. in presenti in l. 2. l. si à te, C. de pactis inter emptor. l. si cum venderet 13. ff. de pignorat. l. si quis hac 41. ff. de rei vind. docuerunt latè Caldas de empt. capite 24. numero 14. Morla in emptor. D. D. Genzal, in Decretal. Tom. III. Pars I.

titul. 9. quast. 14. Barbosa in l. divortio, 2. part. numero 75. Germonius lib. 2. animad. capite 17. Fachineus lib. 2. contror. capite 15. Gibalinus tom. 2. de negot. lib. 4. capite 5. artic. 3. Besoldus in delib. juris, ad lib. 28. Pandect. quast. 4. Sed si verum amamus, in praedictis iuribus non agi de pacto de retrovendendo, sed de re vendita restituenda soluto pretio, quo vendita fuerat tempore convento, facile legenti constabit, maxime ex dist. l. 2. inter unum enim, & alium pactum magna versatur differentia, quia quando pactum fit de retrovendendo, emptor tenetur tantum ad factum revedendi, l. consilio 7. §. final. ff. de curat. furios. nec pactum illud pro venditione habetur, l. in bona fidei, ff. de eo quod certo loco, junctis Fachineo dicto libro 2. capite 7. Fabio de erroribus, decad. 22. errore 1. Ac proinde si emptor renuat vendere, compelli non potest, ex principio textus in l. si quis ab alio, §. final. ff. de rei vind. l. stipulationes 72. vers. census, ff. de verb. obl. sed tantum solvendo interesse venditori liberabitur, ex adductis à Costa lib. 2. select. capite 23. Pichardo in §. si filium, Instu. de offic. jud. à numero 195. & in terminis notarunt Barbosa in l. divortio, 2. part. numero 75. ff. solut. matrimoni. Corrasius lib. 3. miscel. capite 9. textus enim in dist. l. 2. non loquitur in pacto de retrovendendo, sed de alio pacto longè diverso, scilicet de re restituenda oblato pretio, ex dist. l. 2. presenti textu, & aliis supra relatis. Ratio est, quia in hoc pacto jam venditio, principio est celebrata, & solum suspenditur ex conditione restituendi pretii, quo reddito, conditio manet purificata; D d 2 &c

VERA
EZZ
G V

& tunc confetur emptor rem præcisè tradere, juxta regulam legis *cum manu* 80. §. finali, de *contrahend. emptio*. Caldas de *emptio* cap. 25. à num. 3. non ergo si rectè perpendantur præfens textus, & alii suprà citati, in eis agitur de pacto, quod vulgò Doctores appellant de *retro-vendendo*; sed de re vendita restituenda oblato pretio à venditore. Sed quia pactum hoc communiter ab Interpretibus agnoscitur, & in præfentibus disputatur, omiſſis ejus diffinitionis, naturæ & legibus, quas fusè exponunt Faber *decad.* 22. 23. & 24. Rittershus. *C. de pactis inter emptorem*, ut præfentem textum exponamus, examinandum est, utrum contractus emptionis celebratus sub pacto de retrovendendo, & modicitate pretii, judicandus sit usurarius; quod post congestos in præfenti à Barbosa in *collect.* & *select.* Garanna in *cap. illa vos, de pignoribus*. disputant Gærmontius *lib. 2. animad. cap. 17.* Hermosilla in *l. 42. tit. 5. part. 5. gloss. 1. Vela dissert. 32.* Castillo *tom. 2. contro. lib. 2. c. 25.* Leotardus de *usuris quest. 9. ex num. 91.* Ayllon Lainez ad *Antonium Gomez lib. var. cap. 2. num. 28.* fusè Thomas Maulius de *emptioe & vendit. tit. 7. ex n. 22.* Larrea *decis. 76.* In qua quæstione affirmativam sententiam tenuerunt plures relati à Cenedo ad *Decret. collect.* 28. Valæus *consult. 41.* Gamma *decis. 138.* & alii centum Doctores congesti à Castillo *dicto lib. 2. cap. 25.* qui pro sua sententia primò expendant præfentem decisionem, ubi Innocentius talem contractum ut usurarium improbat, quia celebratus fuerat sub pacto de retrovendendo, & modicitate pretii intercesserat. Secundò adducunt textum in *cap. illa vos, de pignoribus*, ubi similiter ex his duabus circumstantiis contractus fœneratitius declaratur. Tertio moventur ex eo, quia datà venditione cum modicitate pretii, accedente pacto de retrovendendo, non venditio celebratur, sed pignus constituitur, quod semper pro minori pretio solet contrahi, *cap. significante, de pignoribus*. Contrariam tamen sententiam tenuerunt Fachineus *lib. 2. contro. cap. 12.* Cevallos *quest. 224.* Felicianus, Mascardus, & alii innumeri congesti à Castillo *dicto cap. 25. num. 50.* Faber *decad. 9. errore 9.* Leotardus *dict. quest. 9. num. 13.* & hæc est communis sententia, quæ probatur ex eo, quia pactum hoc de retrovendendo per se non est improbatum, immò approbatum reperitur in *dicta l. 2. & juribus supracitatis*. Nec exiguitas pretii per se arguit contractum usurarium, vel illum injustum reddit, cum liceat contrahentibus invicem se decipere, ut probavi suprà in *cap. cum dilectis*. Igitur nec illis duabus circumstantiis concurrentibus contractus fœneratitius redditur. Deinde quia ut contractus dicatur usurarius, necessariò requiritur ut interveniat usura expressa, vel palliata, *cap. consultus, de usuris*: docet in terminis Molina de *justitia disp. 303. vers. Per hanc*. Sed in contractu emptionis, & venditionis cum modico pretio, & pacto de retrovendendo celebrato, nulla, nec expressa, nec tacita intervenit usura. Non expressa, quia contractus emptionis valde dissimilis est à contractu mutui, ut ex utriusque natura, & definitione constat. Non palliata, quia non datur ob dilationem debiti aliqua pecunia: ergo contractus non est usurarius. Accedit quia contractus talis est judicandus, qualis ex forma ipsius apparet, *l. cum precibus, C. de probat. l. si tamen, ff. ad Maced.*

Sed ex suprà relata forma contractus putus apparet: ergo non est cur fœneratitius judicetur. Quæ sententia retentâ, non obstat præfens textus, in cuius serie non solum refertur pactum de retrovendendo, & modicitas pretii, sed plura alia expendantur. Primò, quod animus contrahentium vertebatur circa mutuum celebrandum, & ut emptor evaderet usurarii pœnas, simulavit alium contractum, videlicet emptionem. Deinde expenditur exiguitas pretii, quod vix dimidiam partem justii pretii attingebat. Deinde pactum in præfenti specie adjectum dupliciter restringebat venditorem; primò ut non posset redimere ante septennium elapsum, nec post novennium; & ita tantum per biennium redemptio illi concedebatur. Denique præfens textus utitur verbo illo, *restituere*, si pretium redderetur; quod non supponit novam venditionem, sed redemptionem, argumento textus in *l. si rem, §. omnes, ff. de pignorat.* ex quibus omnibus Innocentius deduxit contractum usurarium fuisse. Nec obstat si inſtes cum Menochio *lib. 3. præsump. 122. num. 38.* quod licet in principio hujus textus narretur petitio mutui, tamen Innocentius in decisione tantum nititur duabus illis conjecturis, videlicet pacto de retrovendendo, & modicitate pretii; unde videtur ipsum insuper habuisse cæteras circumstantias, nec eas Pontificem approbasse, ut contendit Burgos hic, *num. 47.* Quia responderetur ex mente Cujacii hic, & cum Castillo suprà, *num. 57.* post Beronum hic, *num. 26.* quod licet ex instrumento venditionis non constaret nisi de pacto, & modico pretio, tamen cum Innocentius agnosceret petitionem mutui, intentionemque emptoris, qui fœnerator erat, si Cujacio credimus, dicendum est verba illa, *si ita est, &c.* ad omnes prædictas circumstantias æqualiter esse referenda, atque ita ex omnibus his circumstantiis contractus, de quo in præfenti, usurarius judicatur. Consonat in specie textus in *l. 4. tit. 6. lib. 8. recopil.* Nec etiam obstat textus in *dicto cap. illa vos, de pignorat.* quia in ejus specie non ex pacto de retrovendendo, & modicitate pretii contractus judicatur fœneratitius, sed ex eo, quia adjectum fuit instrumento venditionis, ut quando venditor preium restitueret, præstaret amplius libras tres, & insuper ut emptor imparet fructus in sortem, quod repugnat naturæ contractus emptionis; nam quocunque modo pactum de retrovendendo in ea apponatur, post perfectam venditionem fructus petunt ad emptorem, juxta legem 2. *C. de pactis inter*; & proprium est contractus pignoratitii, *cap. cum contra*, ubi latè dicemus, de *pignoribus*: unde facile constat in *dicto cap. illa vos*, ex pacto non de retro, & modicitate pretii, sed ex aliis circumstantiis, ex quibus lucrum ultra sortem emptor percipiebat, contractum usurarium judicari. Nec tandem obstant alia fundamenta contraria sententiæ; nam ex eis tantum deducitur, ex modicitate pretii tantum nasci præsumptionem, contractum esse usurarium, quod verum est, & pluribus ampliationibus, & limitationibus exponit Thomas Maulius *ubi suprà, ex num. 26.* non tamen inde deducitur, ex sola illa præsumptione judicandum esse contractum usurarium, sed adjunctis aliis circumstantiis in præfenti textu relatis, vel aliunde petitis, quas diligenter recenſet & examinat Maulius *dicto tituli.*

titul. 7. de emptione & venditione, ferè per totum.

Alia plura circa pactum hoc de retrovendendo examinant repetentes in præfenti, & prosequuntur Doctores supra citati, quæ in præfenti transcribere institutum non patitur. Videntur sunt Hermosilla, Castillo, & Ayllon ubi supra; & utrum tale pactum præscribatur spatio longissimi temporis, quoties ita conceptum est, ut semper, & quoadcunque venditori liceat redimere, examinat Fachineus lib. 2. controvers. capite 13. qui & capite sequenti disputat, utrum fructus rei venditæ eo casu spectent

ad venditorem, an ad emptorem: & capite 15. utrum ex hoc pacto dominium rei venditæ ad venditorem ita revertatur, ut rem à quolibet tertio detentore vindicare possit. Eadem quæstiones examinant Morla in *empor. tit. 9. quest. 14. 15. 16. & 17.* Sesse *tom. 1. decis. 17. 18. 19. & 20.* & quamvis actio ex hoc pacto detur, doctè exponunt Vela *dissert. 32. per rot. Meril. lib. 2. var. cap. 6.* & an aucto pretio rei pretium reddendum augeatur, exponit Latrea *decision. 76. Granat.* qui etiam *decis. 70.* doctè resolvit quando minor eo, quod hoc pacto usus non sit, restituendus veniat.

CAPVT VI.

Idem Episcopo & Archid. (a) Viterbiensi.

Cum causa, quæ inter æconomum monasterii sancti (b) Martini de Monte, ex parte una; ac cives Viterbieneses super [c] casamentis, ex altera vertebatur, fuisset aliquandiu ventilata, cum constitisset [d] nobis, monasterium vinditione ultra dimidiam iusti pretii fuisse deceptum, sententiando decrevimus, ut præfati cives, aut recepto pretio possessiones restituerent memoratas, aut supplerent quantum constaret legitimæ venditionis tempore iusto pretio defuisse.

NOTÆ.

(a) *Viterbien.*] Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc titulo, cap. 2. veram autem inscriptionem hujus textus retuli in cap. cum causa, de testibus.

(b) *Monasterii sancti Martini.*] De quo nonnulla notavi in cap. finali, de confessis.

(c) *Casamentis.*] Casamenta intelligit Ivo Carnotensis episcopus, 105. & 197. domos rusticas cum terris, & agris, quibus etiam feuda intelliguntur. D. Bernardus episcopus, 39. ad Theobaldum Principem, ibi: *Nostrium quoque, ac vestrum pariter Episcopum, id est, Lingoniensem, abundantiori, ut decet, honore suscipiatis, & de casamento, quod tenetis, homagium, quod debetis, reverenter et, & humiliter offeratis.* Fulbertus Episcopus in forma fidelitatis relata à Carnotensi part. 12. *Decreti, capite 76.* ibi: *Ut fidelis hoc nomen caveat, iustum est, sed non ideo casamentum mereatur.* Illustrant Jureus in notis ad Carnotensem, epistol. 176. Cironius in parat. ad hunc titulum.

(d) *Constitisset nobis.*] Unde dum de reparatione hujus monasterii agit Innocentius III. hæc le-

guntur in antiquo MS. ejusdem monasterii. [Cum autem monasterium sancti Martini de Monte ad exterminationem pervenisset extremam, ita ut vix in eo tres monachi remansissent, possessionibus ejus vel omnino distractis, vel sub gravi fenore pignoris, tunc Pontifex ad reformationem ipsius intendens, pro redimendis possessionibus mille libras exsolvit; scripsitque Abbati & Conventui Pontigniacensis Cœnobii, quod est unum de quatuor primis præcipuis Cisterciensis Ordinis monasterium, ut ipsam Ecclesiam sancti Martini in filiam reciperent spirituales, & ad ipsam dirigerent Abbatem, & conventum de monachis, & conversis; quod ipsi libenti animo perfecerunt. Cum ergo venisset Dominus Papa, benedixit Abbatem, & ut in eodem loco religio pullularet, concessit, & donavit eidem Ecclesiam Sancti Salvatoris, quæ sita est juxta Orem, cum omnibus rationibus; & possessionibus suis, longè quidem majoribus, ac etiam melioribus, quam cæteræ possessiones illius.] Refert Manrique *tom. 2. annal. Cisterciens. anno 1150. cap. 11. num. 8.*

Commentarium dedi supra in cap. 3.

CAPVT VLTIMVM.

(a) Gregorius IX.

Si venditori post institutum contra se iudicium quis omiserit, ut rem venditam sibi defenderet nunciare, vel contumaciter abfuit tempore sententiæ promulgatæ, seu per injuriam sententia lata fuit, de evictione juxta legitimæ sanctiones agere non valebit.